

OGS/- 25.08.14.

Foredrag for Bærum Vest Rotaryklubb, Skui, mandag 25. august 2014 kl. 1900.

Riksakten av 6. august 1815 – Norgeshistoriens viktigste mellomstatlige avtale?

PLANSJE 1 - FORSIDE

God dag – og takk for hyggelig invitasjon!

Som dere ser, har jeg valgt en lang, omstendelig og nokså akademisk-klingende tittel på dette foredraget. Og for å holde meg til den akademiske stilen, har jeg til og med heftet på et spørsmålstegn (...som jeg nok kommer til å droppe underveis).

Men selv om temaet kan virke i overkant akademisk og kanskje tørt, henger det sammen med et tema som nettopp i år er desto mer dagsaktuelt nok:

Markeringen av 1814-jubiléet – selve Grunnlovsjubiléet. Enten vi snakker om 1814 eller om 2014, så snakker vi om et år som står i Grunnlovens tegn. Hvor aktuelt det er, fremgår ikke minst av programmet for deres egen Rotaryklubb – her ser jeg at min gamle venn Hans Petter Lundgaard var her for 4 uker siden og snakket om Grunnloven, og at dere den 20. oktober får besøk av en foredragsholder som skal ta for seg spørsmålet "Eidsvollsmennene – hvem var de?"

1814 var et år da det skjedde en masse – og vi snakker om store hendelser av den største betydning for Fedrelandet. Men når vi sitter igjen med fasiten – hva var egentlig utfallet av det hele? Jeg mener at for å vurdere store historiske begivenheter, må vi se på hva som ble resultatet – det er sluttresultatet – bunnlinjen – som teller. Og mitt poeng er at det viktigste som

skjedde i 1814, det skjedde egentlig i 1815 – for å si det ikke så rent lite paradoksalt. I år feirer vi altså at det er 200 år siden vår Grunnlov ble til på Eidsvold den 17. mai 1814, - nærmere bestemt i den ikoniske bygningen som jeg viser på denne plansjen:

PLANSJE 2 - EIDSVOLDSBYGNINGEN

I hele år har vi blitt proppet med fakta og opplysninger om hva som skjedde i 1814 og hva det betyr for oss i dag. Hva fakta angår, kommer det frem mye diskutabelt. F.eks. brakte *Aftenposten* 14. ds. et stort oppslag hvor de kunne fortelle at på denne dag for 200 år siden fikk Norge svensk konge. Hvilket slett ikke stemmer – Christian Frederik abdiserte ikke før 10. oktober og man skrev allerede 4. november da Stortinget valgte Sveriges kong Carl XIII til konge av Norge.

Men som det sies: - Pytt-pytt, er'e så nøye 'a? Og som sagt – vi blir proppet med fakta og mer eller mindre historisk korrekte opplysninger, supplert med festforestillinger, bekransninger, historiske tablåer, utstillinger og arrangementer.

Eller for å sitere fra en kronikk i *Aftenposten* torsdag i forrige uke (for 4 dager siden): "2014 er året Grunnloven fyller 200, og det er storslagent markert, med hundrevis av arrangementer av alle slag over hele landet, i offentlig og privat regi – med konferanser, seminarer, foredrag, festtaler, mottagelser, middager, konserter, teaterspill og langsom-TV".

Og jeg vil tilføye: Det hele krydret med analyser, eventyrfortellinger og alskens kuriositeter.

Og når jeg sier kuriositeter, så dekker det hele spekteret av pussigheter som på én eller annen måte kan forbindes med Grunnlovsjubiléet. For eksempel

avisartikler som i detalj forteller oss hvordan de 112 "fedrene på Eidsvold" ble innkvartert, hva de spiste og drakk og om hvor lang og strabasiøs reise mange måtte foreta for å komme frem. For ikke å snakke om en nylig fjernsynsserie som tok for seg en rekke enkeltpersoner som ikke har annet til felles enn at en av deres forfedre deltok på Riksforsamlingen – noe som angivelig gjør dem spesielt interessante.

Og Riksforsamlingen var som vi alle vet, de herrene som er avbildet her:

PLANSJE 3 - RIKSFORSAMLINGEN

Og for dem som ikke hadde vært klar over det, så er vi blitt minnet om at det nye selvstendige Norge den 19. mai 1814 fikk sin første regjering, ledet av en statsminister som het Haxthausen. Dét betydde at regjeringen den 19. mai i år feiret seg selv med et digert utendørsarrangement nede på Akershus festning: Kongen var tilstede, det var taler av statsministeren og flere andre statsråder, det var konsert og kulinarisk bespising av flere tusen feststemte gjester som alle syntes det var flott at regjeringen nå fylte 200 år. Om statsminister Haxthausen vet vi ellers at de opphissede borgere i Christiania senere samme sommer gav ham skylden for at regjeringen og den militære ledelsen hadde opptrådt så tafatt i krigen mot svenskene. Følgelig ble huset hans angrepet av pøbelen som knuste vindusrutene og ramponerte haven, slik at statsministeren måtte flykte hals over hode og søke tilflukt hos sognepresten i Gran på Hadeland inntil stemningen fikk roet seg ned. Jeg tenker at Erna Solberg er glad for at hun slipper bekymre seg for å måtte oppleve noe slikt...

Men med andre ord, her er nok av ting for feststemte og kunnskapshungrige 1814-interesserte i jubiléumsmodus å ta med seg, å henge seg opp i, å undre seg over eller forlyste seg over.

Og dette bare fortsetter – vi er ennå ikke kommet lenger enn til slutten av august...

Alt dette er så man rent drukner i detaljinstrykk, slik at man lett kan tape de store og lange linjene av syne. For hva var det egentlig som skjedde i 1814? Hva ble utfallet - resultatet av alle de dramatiske og interessante og til dels pussige begivenhetene som fant sted i løpet av dette året?

Når alt annet er skrellet vekk, er det én ting som sitter igjen:

Fra å være underlagt Danmark gikk Norge i union med Sverige – en union som varte frem til unionsoppløsningen i 1905. Det som skjedde i 1814, ble altså skjellsettende for en hel epoke. Vi snakker om et 90-årig avsnitt i Norges historie. En nitti år lang epoke med fred. Vi snakker om en fredsepoke som avløste flere hundre år med stadige kriger. Og vi snakker samtidig om et samfunn i en epoke med en rivende utvikling og en blomstrende vekst - politisk, sosialt, økonomisk og kulturelt – en utvikling og en vekst som mangler sidestykke i landets historie.

Hva var det som skjedde i 1814 som la grunnlaget for et så lykkelig utfall?

Den sommeren for 200 år siden var Norge utarmet etter Napoleonskrigene. Og vi lå i krig med Sverige – et Sverige som insisterte på å få gjennomført Kieltraktaten.

Her kommer er plansje som skal forestille en gjengivelse av forsiden på dette famøse dokumentet:

PLANSJE 4 - KIELTRAKTATEN

Kieltraktaten var en avtale som var diktert av stormaktene - som rett og slett hadde bestemt at Norge skulle underlegges Sverige. Men så skjedde ikke.

Norge gikk i union med Sverige, men som selvstendig og likestilt partner – ikke som et erobret og underlagt territorium. Og det var en selvstendighet og en likestilthet som varte ved gjennom 90 lykkelige år, slik at da oppløsningen av unionen fant sted i 1905, inntraff det hverken et systemskifte eller regimeskifte (joda, kongen fikk riktignok avløsning, men regjering og storting og alle andre statsinstitusjoner fortsatte som vanlig, uten å stanse opp for å områ seg).

Hvordan var dette mulig?

Det var mulig fordi Kieltraktaten – i motsetning til hva mange synes å tro – ikke ble lagt til grunn for etableringen av den norsk/svenske personalunionen.

Unionen ble skapt, så å si snekret sammen, som følge av forhandlinger – harde forhandlinger, hvor Sveriges utgangspunkt var Kieltraktaten og Norges utgangspunkt var vår nyvunne frihet, med Grunnloven av 17. mai og valget av prins Christian Frederik til Norges konge.

Og Christian Frederik er altså den herren som er avbildet her:

PLANSJE 5 - CHRISTIAN FREDERIK

I disse forhandlingene måtte begge parter fire på kravene: Fra norsk side gikk Christian Frederik med på å trekke seg – å abdisere - for å bane veien for inngåelse av en personalunion med valg av den svenske kong Carl XIII til norsk konge. Fra svensk side frafalt man kravet om å legge Kieltraktaten til grunn for en slik union, og aksepterte i stedet prinsippet om en union basert på full likestilling. Og svensk side, det var i realiteten hærsjefen, kronprins Carl Bernadotte, senere best kjent som kong Carl Johan.

Her har vi Bernadotte – kronprins, øverstkommanderende for Sveriges krigsmakt og nøkkelpersonen i det dramaet som her utspant seg:

PLANSJE 6 - BERNADOTTE: CARL JOHAN

Carl Johan var en tøff forhandler, men han hadde hastverk. På den ene siden var han under press fra stormaktene, som forlangte en snarlig løsning på "det norske problemet". Samtidig var Carl Johan også klar over at han ikke rådet over tilstrekkelige ressurser – hverken finansielle eller militære maktmidler - til at han kunne hærta Norge, og tvinge gjennom Kieltraktaten. Følgelig måtte han gå med på en forhandlingsløsning som kom de norske kravene i møte.

Resultatet av disse forhandlingene var altså at Norge beholdt Grunnloven, kun med slike redaksjonelle tekstjusteringer som fulgte av at man fikk felles statsoverhode med Sverige.

Og hva bestod egentlig denne unionen i? Vi har lært at det dreiet seg om en såkalt "personalunion" dvs. at man hadde felles statsoverhode, men hva mer var det eventuelt snakk om, og – fremfor alt – hva betydde det egentlig? For den norske stat og for landets borgere?

For helt å forstå det, må vi se på hvordan unionen kom istand. I forholdet mellom to stater må slike viktige saker gå ordentlig for seg. Slik er det i våre dager, og slik var det den gang. Partene må bli enige om å inngå en avtale – en formell, mellomstatlig avtale, som også inneholder materielle bestemmelser, dvs. hva avtalen går ut på. For å si det enkelt: Den slags tuller man ikke med!

Så også i dette tilfellet: Unionen kom istand som resultat av en grundig prosess:

Historikerne kan fortelle oss at det ble valgt et såkalt "Overordentlig Storting" som kom sammen 7. oktober, videre at Christian Frederik abdiserte den 10. oktober og at Stortinget den 4. november fattet vedtak om en revidert

grunnlov og deretter umiddelbart valgte Carl XIII til konge av Norge. Og dermed skulle vel unionen være et faktum, - skulle man kanskje tro?

Nei, så enkelt var det nok ikke. Norge hadde riktignok fått en ny konge, men noen unionsavtale var ennå ikke blitt inngått. Hverken formelt eller reelt eksisterte det på det tidspunktet ennå noen norsk/svensk union – selv om intensjonene var på det rene og forarbeidet var gjort.

Dette måtte det følgelig gjøres noe med, og det ble også gjort.

Med hensyn til unionen og dens eventuelle innhold hadde den norske Grunnloven og dens reviderte bestemmelser kun karakter av en énsidig viljeserklæring. For at unionen skulle bli en realitet, forutsatte dette at også de svenske statsmakter for sitt vedkommende ville vedta tilsvarende bestemmelser, og gi dem plass i den svenske forfatningsloven.

Så kan man kanskje si at dette bare var en formalitet? Det var nok noe mer enn som så:

Hvorvidt de svenske statsmaktene uten videre ville gå med på noe slikt, var ikke nødvendigvis gitt på forhånd. Ei heller var det på noen måte opplagt hvordan eller i hvilken form dette eventuelt ville gjøres. Her var det i realiteten duket for komplikasjoner, tautrekking, konflikt eller kanskje endog en ny krig før unionen i det hele tatt var blitt et faktum.

Men det skjedde ikke. Det som skjedde, var at det ble en prosess som kom i gang på kongens initiativ. Denne prosessen måtte også involvere de to lands respektive lovgivende organer. For Norges vedkommende betydde dette Stortinget; for Sveriges vedkommende den svenske Stenderforsamlingen (Sverige hadde den gang noe så middelaldersk som en stenderforsamling).

Det som videre skjedde var at kongen (i egenskap av svensk konge) den 12. april 1815 la frem en proposisjon for de svenske riksstendene. Her ble det vist til de bestemmelsene i den norske Grunnloven som berørte forholdet mellom de to landene, og da selvsagt spesielt til de bestemmelsene som om nødvendig krevde Sveriges samtykke. Proposisjonen ble behandlet i Riksstendenes konstitusjonskomité, som sa seg enig i at alle de bestemmelsene i den norske Grunnloven som hadde med unionen å gjøre, også skulle gis forfatningsmessig gyldighet for Sveriges vedkommende. Det ble videre foreslått at disse bestemmelsene skulle nedfelles i en egen lov – en såkalt *Riksakt* – som skulle gjelde for begge de to rikene under ett. Det ble utarbeidet et utkast til et slikt aktstykke, dette utkastet ble forelagt Stortinget og de svenske riksstendene, og ble vedtatt av begge - énstemmig og uten debatt.

Stortinget fattet sitt vedtak 31. juli og stendenes vedtak fant sted 6. august. Dermed var de to lands innbyrdes konstitusjonelle forhold både formelt og i realiteten blitt regulert ved inngåelsen av en mellomstatlig traktat, som for ettertiden skulle bli kjent som *Riksakten av 6. august 1815*.

Avbildning av Riksakten finnes i flere versjoner – her ser vi en av dem:

PLANSJE 7 - RIKSAKTEN

I denne prosessen var det altså *kongen* som tok initiativet og som spilte en så aktiv og konstruktiv rolle. Kongen var på dette tidspunktet riktignok senil, så vi må tro at ikke kongen personlig, men heller hans rådgivere - hhv. den svenske og den norske regjering – spilte en avgjørende rolle så å si i kulissene. Hvordan dette spillet bak kulissene foregikk – hvilke av aktørene som sa eller mente hva - vet jeg ikke. Akkurat dét synes jeg er mindre viktig – det virkelig viktige var *resultatet* – hva Riksakten inneholdt og innebar.

Etter min mening er Riksakten den viktigste avtalen som Norge gjennom vår mer enn tusenårige historie noen gang har inngått – Norgeshistoriens viktigste mellomstatlige avtale. Man kan selvsagt peke på at også andre avtaler har vært viktige. Hva for eksempel med avtalen fra 1949 om norsk NATO-medlemskap – kan man spørre. Og så har vi jo EØS-avtalen, som i de siste 20 årene har grepet inn i stadig flere sider av folks dagligliv. Samt, ikke å forglemme: Kalmarunionen av 1397, som la grunnlaget for Fedrelandets gradvise undergang – den såkalte "firehundreårsnatten" med selvstendighetstapet i 1537, som vedvarte frem til det nasjonale gjenreisningsverket i 1814.

Men hvis vi med "viktigste" sikter til avtaler som har innebåret positive konsekvenser for landets og nasjonens utvikling, er jeg for min del ikke i tvil om at Riksakten er den gunstigste mellomstatlige avtale som Norge noensinne har inngått.

Her ser vi Riksaktens forside gjengitt i en annen versjon:

PLANSJE 8 - RIKSAKTEN

Mitt inntrykk er også at Riksakten er forunderlig lite kjent eller påaktet i folks bevissthet – ikke bare blant "folk flest", men også i fagmiljøene – altså blant historikere, statsvitere og stats- og folkerettsjurister – samt blant folkeopplysere for øvrig.

Dersom vi tar en titt i historiebøker og oppslagsverker for øvrig, vil vi se at Riksakten er ytterst mangelfullt – ja tildels endog misvisende - omtalt.

Etter mitt syn har den generelt mangelfulle kunnskapen om Riksakten resultert i en tilsvarende mangelfull og til dels fordreid forståelse av forholdet mellom Norge og Sverige gjennom den 90 år lange unionstiden – og følgelig også ført til

en temmelig fordreid oppfatning mht. hva som faktisk skjedde i forbindelse med unionsoppløsningen i 1905.

Når det gjelder det siste, antar jeg de fleste her husker den såkalte "markeringen" for 9 år siden, da vi ikke minst i media fikk gjenfortalt og drøvtygget den offisielle versjonen om hvordan vi 100 år tidligere hadde "frigjort oss" fra Sverige. Mye av det som dengang ble sagt, var noe skikkelig tøv: Norge var faktisk aldri okkupert av Sverige eller på noen måte underlagt Sverige. Snarere var det slik at disse forestillingene om undertrykkelse og underlegenhet var blitt dyrket frem av ultranasjonalistiske unionsmotstandere i deres agitasjon i årene frem mot 1905. Denne agitasjonen var ytterst effektiv, men skapte den gang en virkelighetsoppfatning som senere generasjoner (og da snakker jeg om historikere, lærere, journalister og andre folkeopplysere) har arvet og trukket med seg, og som satte sitt preg på den markeringen som skjedde i 2005.

Men tilbake til 1815 og Riksakten:

Den viktigste bestemmelsen i Riksakten var § 1, som fastslo at "Kongeriket Norge skal være et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengig Rike" (om enn "forenet med Sverige under en konge").

Og for å krydre fremstillingen en smule, henter vi frem en gjengivelse av Norges gode gamle Riksvåpen. Det er faktisk Europas eldste - det riksvåpen i Europa som har vært i bruk sammenhengende i lengst tid, med aner tilbake til år 1103. Utformingen har variert litt opp gjennom århundrene, men motivet har hele tiden vært det samme. Her ser vi det i gammel versjon, slik som det ble utformet gjennom hele dansketiden, og slik som det også så ut ved begynnelsen av unionstiden med Sverige:

PLANSJE 9 - NORGES RIKSVÅPEN (GAMMEL UTFORMING)

De to landenes likestilte status i unionen kom videre til uttrykk ikke bare "i prinsippet", men ble nedfelt i hver enkelt av Riksaktens operative paragrafer – så å si ned til hver minste detalj.

For Norge var Riksakten uten tvil det absolutt best tenkelige resultat av de dramatiske begivenhetene som utspilte seg året før – altså i selve skjebneåret 1814. For å sammenfatte dette resultatet: Riksakten betydde at Norges to viktigste krav til unionsinngåelsen ble innfridd fullt ut:

1. Det ble endelig fastslått at unionen ikke var basert på Kieltraktaten eller dens forutsetninger. Hva forholdet mellom de to unionspartene angikk, var således Kieltraktaten i realiteten erklært å være død og maktesløs.
2. Norges status som et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengig kongerike ble utvetydig stadfestet. Likeledes ble Norges status som fullt ut likestilt og jevnbyrdig unionspart – og ikke på noen måte "underlagt Sverige" - uttrykkelig anerkjent.

Dette var en løsning som knapt noen, ved inngåelsen av Kieltraktaten halvannet år tidligere, kunne ha tenkt seg ville være mulig. Og det var denne løsningen som ble grunnlaget for den norsk-svenske unionen.

Et viktig poeng her er at Riksakten ikke bare var en gjennomført *symmetrisk* avtale, men var også en *minimalistisk* konstruksjon: Den inneholdt kun slike materielle bestemmelser som fulgte av den omstendighet at de to land hadde et felles statsoverhode. Den eneste felles norsk/svenske statsinstitusjonen – bortsett fra kongen selv – var utenriktjenesten, fordi dette den gang ble regnet for å tilhøre kongens enemerker. Men også i den grad Riksakten omhandlet utenriksvesenet, ble prinsippet om den fullstendige likestilthet

ivaretatt. For øvrig ble intet annet som hadde med styre og stell berørt – hverken når det gjaldt Stortinget, domstolene, lovgivning, finansvesen, rettsvesen, militærvesen, skolevesen osv.

Om jeg skal si noen ord om den feller utenriksstjenesten, må det være at den var fullt ut integrert, uten noen diskriminering av nordmenn til fordel for svensker. Og for å illustrere dette: Ved unionsoppløsningen i 1905 hadde de to landene 14 diplomatiske utenriksstasjoner eller legasjoner – slike som vi i våre dager ville kalle ambassader. Ved 6 av disse var stasjonssjefen norsk. Og den øverste sjefen for de to landenes felles utenriksstjeneste – utenriksråden – var også på dette tidspunktet en nordmann.

Her ser vi et par nyere versjoner av Riksvåpenet (til venstre fra 1840-tallet, til høyre slik det stort sett har sett ut siden 1937):

PLANSJE 10 - NORGES RIKSVÅPEN (NYERE VERSJONER)

Selvsagt var ikke alt bare harmoni i unionstiden. Det ville jo også ha vært merkelig om det overhodet ikke hadde funnet sted noen gnisninger i løpet av disse 90 årene. Selv i de mest harmoniske ekteskap forekommer det at ektefellene krangler så busta fyker, for å si det sånn. Krangling forekom også mellom de to unionspartene. Vi fikk for eksempel stattholderstriden, flaggstriden, vetostriden og konsulatstriden, for å nevne noen av de mest alvorlige. Men dette var politiske stridsspørsmål, som i hovedsak gjaldt forholdet mellom Stortinget og Kongen, ikke forholdet mellom de to lands regjeringer eller folk. Og vel å merke, ingen av disse tvistene bunnet i noen uenighet om fortolkningen av Riksakten.

Riksakten var altså selve grunnlaget for at Norge og Sverige gjennom denne viktige 90-årsepoken kunne leve i fred og fordragelighet, som gode naboer.

Hvis man med to ord skal karakterisere unionstiden, må det være med ordene "Fredelig sameksistens"....alternativt: "Godt naboskap".

Spørsmålet om en eventuell revisjon av Riksakten meldte seg flere ganger i løpet av disse årene. Tre ganger ble det nedsatt særskilte sammensatte norsk-svenske unionskomitéer med oppdrag å foreslå endringer i Riksakten. Disse komitéene avleverte sine forslag i henholdsvis 1844, 1867 og 1898, uten at disse forslagene noen gang ble vedtatt.

At Riksakten i nærmest uendret stand skulle overleve 90 års union med skiftende politiske konjunkturer og til dels tilspissede stridigheter, sier adskillig om hvor robust dette dokumentet var – og hvor slitesterkt og velegnet det var for sine formål.

Unionen tjente begge de to landene vel, men da vi var kommet frem til 1905, hadde den i realiteten utspilt sin rolle og sin nytteverdi. Da unionen til slutt ble oppløst, skjedde det likevel ikke på grunn av uenighet med hensyn til Riksakten eller dens fortolkning.

Det er en seiglivet nedarvet forestilling – som ble gjentatt og sementert i forbindelse med 100-årsmarkeringen i 2005 – at unionen med Sverige ble oppløst i og med Stortingets vedtak 7. juni 1905. Og 7. junivedtaket var selvsagt viktig nok - som en politisk hensiktserklæring og oppsigelsesvarsel, - men det gjenstod fortsatt å oppheve Riksakten. Noe slikt kunne hverken Stortinget eller Norges regjering gjøre på egen hånd: Riksakten var en bindende mellomfolkelig avtale mellom to parter – det vil si at begge parter måtte medvirke for å bringe den til opphør.

Derfor måtte det forhandlinger til. Utfallet av disse forhandlingene ble det såkalte Karlstadforliket som ble inngått mellom de to lands regjeringer 24. september 1905. Dermed – og først da - var veien åpen for at de to lands

parlamentar kunne ta stilling til spørsmålet om opphevelsen av Riksakten. Formelt skjedde dette ved at Stortinget 9. oktober med 101 mot 16 stemmer godkjente Karlstadforliket, mens den svenske Riksdags begge kamre den 13. oktober godkjente Karlstadforliket enstemmig. Den 16. oktober bifalt likeledes Riksdagen en kongelig proposisjon om opphevelse av Riksakten for Sveriges vedkommende, samt en bemyndigelse for kongen til på Sveriges vegne å "anerkjenne Norge som en fra unionen med Sverige adskilt stat", som det het så kjekt. Dermed kunne opphevelsen av unionen få sin endelige stadfestelse ved kong Oscar IIs abdikasjon 26. oktober 1905. Dermed ble også et 90 års fornuftsekteskap - et i hovedsak vellykket, men ikke lenger formålstjenlig fornuftsekteskap - brakt til en ryddig avslutning.

Dermed var det også helt slutt på at noen ved enkelte anledninger hadde brukt de to lands riksvåpener sammenstilt som på denne plansjen:

PLANSJE 11 - DE TO RIKERS FELLESVÅPEN

Og dermed avslutter også jeg her – og takker for oppmerksomheten. Samtidig håper jeg at dette temaet har fengst såpass at noen har noen spørsmål, som jeg i så fall svært gjerne ønsker og håper å kunne svare på.

ODD GUNNAR SKAGESTAD

Riksakten av 6. august 1815

Norgeshistoriens viktigste mellomstatlige avtale?

Bærum Vest Rotary Klubb, 25. august 2014.

SKAGESTAD MARINE & POLAR CONSULT
WWW.OGSKAGESTAD.NET

Eidsvold - 17. mai 1814

